

Инфохолиците в действие 20: ОГНЯН ТРАЯНОВ: УЧЕНЕ ЧРЕЗ ПРАВЕНЕ

Целта е да открием магията на науката и техниката ЕКИП "ИНФОХОЛИЦИ"

06.01.2016

Студия Трансмедия: В първото издание на **Инфохолиците в действие** през 2016 г. разговаряме с г-н **Огнян Траянов** – президент на фирма **ТехноЛогика**. Познавам се с него, горе долу, откогато сме изrekli първите си думи. Знам, че пред нас стои един човек, който действително може да ни говори за знанието и образованието. Човек, който и като ученик изкарваше отлични оценки по всички предмети с лекота, а след това със собствени усилия създаде успешна ИТ компания. Това е невъзможно, ако не притежаваш иновативност и знания. Част от социалната програма на фирма **ТехноЛогика** е свързана с една визия, която **Огнян Траянов** има, за това какво трябва да бъде образованието, вече във втората половина на XXI век. Нека да започнем с визията?

Огнян Траянов: Ще кажа текущата визия, защото тя естествено отразява измененията, трансформациите, които са в България, но и по света, бих казал човечеството като цяло. Това, което наблюдаваме днес потвърждава, че всяка новост е нещо, през което човечеството вече е минало през един по-ранен етап от развитието си, но на по-ниско ниво. Сега благодарение на новите технологии и цялостното развитие и прогрес го издигаме на по-високо ниво. Ние сме на прага на четвъртата индустриална революция.

Първата индустриална революция, с появяването на парната машина, даде много мощ за производство. Втората, типичен пример и носител, на която е **Хенри Форд**, с поточната линия – отъждествява навлизането на масовото производство. Започва производство, което не е по поръчка на някой, не е насочено към нуждите на конкретен потребител, произвежда се добро изделие, което удовлетворява до голяма степен нуждите на клиентите, като се търси унификация.

С. Т.: Тази унификация може да стигне по някое време до „Модерни времена“ на **Чарли Чаплин** – най-красивата закачка с Втората индустриална революция.

О. Т.: Така е. От една страна самото производство от занаятчийско, преминава през манифактурата и отива към анонимното производство, масово и серийно. Производство, в основата на което има от една страна машините, от друга страна имаме унификацията. Тя налага на различните позиции да стоят хора със строго определени знания и умения. На поточната линия, в инженерния отдел... От друга страна самата индустриална революция изтегля децата от семейството. Те престават да се обучават чрез участие в трудовия процес. Вече са откъснати от трудовия процес на родителите си. Започват да се учат по едни стандартни, унифицирани теми, предмети, нива, съдържание. Това, разбира се е било прогресивно, защото и индустриализацията и организираното образование дават възможност за по-голямо покритие, за по-рязко вдигане на стандартите.

С. Т.: Самото образователно ниво става по-високо.

О. Т.: По-високо. С повече специализирани учители и учебни помагала. От друга страна доста унифицирано.

С. Т.: Бях чел някъде обяснение за изостаналостта на населението в селскостопанските региони. Докато родителите по цял ден са на полето, децата се отглеждат от бабите и дядовците, имаме едно връщане назад, през поколение. При всеобщото образование обществото влиза със своите стандарти, създава масовото училище и вдига летвата.

О. Т.: Ако говорим вече за възпитание, там нещата са още по-различни. Връщайки се обратно на образованието, ние сме на прага на четвъртата индустриална революция. След цифровата, която промени света. Сегашната се характеризира с адитивното производство, или производството чрез добавяне на материал. За разлика от първата и втората...

С. Т.: Когато се отнемаше материал. Слагаме на струга едно парче метал, стругът започва да отнема от него и прави детайл.

О. Т.: Стружките отиват да се претопяват, за да бъдат отново използвани. Производствените процеси са ужасно дълги. Имаме цех за заготовки, имаме основни операции, довършителни операции. Всичко това се променя с 3D принтирането. Производственият цикъл става много малък. Тук се залага на либерализацията, на достъпността.

Всеки, който има креативна идея да може да се реализира. 3D принтинга не е единствения пример. Добавям създаването на приложения за мобилни телефони. Основното, което се появява е персонализацията. Спиралата на развитието на човечеството се е завъртяла и отново се връщаме във времената, когато се прави по поръчка. Сега ние седим на едни столове, които са направени стандартни. Чиновете на децата ни са така. В един клас има ученици, които са по метър и шейсет, в същия клас има такива, които са по метър и двайсет. Това измерение е на всякъде – в обувките, в дрехите, но също и във вкусовете, в различните области на живота.

С. Т.: А и в образованието.

О. Т.: И тук идваме до образованието. Бъдещето е на персонализираното образование. Казано на шега, системата, при която влизаме различно умни, а излизаме еднакво глупави вече е отживелица. Наблюдаваме, че съвременните деца приемат около 80% от информацията не от училище, а от комуникациите през интернет. Разбира се, тези които могат. Слава Богу, в България има много добър достъп до интернет, много голямо покритие, много добър интернет. И децата вече нямат дори езикова бариера. Езиковите бариери се преодоляват много рано, отново благодарение на интернет. Но ако се върнем към това какви са

изискванията и очакванията към днешно време, забелязваме, че децата, а дори вече и по-зрелите искат да учат бързо – по-малки порции, които са поднесени по един много лек и атрактивен начин. Днес провеждаме това интервю с една мобилна, бързо преносима техника. Като студент си изкарвах допълнителни пари в телевизията и знам как бяха мувиолите с ролките, как се монтираше... Няма място за сравнение. Сега децата учат от видеоклипчета. Във вашата сфера, голямата заплаха в медиите е, че още дълго време мастодонтите, ако не осъзнаят необходимостта да се трансформират, те ще останат на втори план. Така както телевизията измести някои класически медии като вестниците, по-късно изместени и от социалните мрежи, така и блогърите ще започнат да бъдат водещи медии. Още повече, там човек отново може да персонализира какво търси и какви са му интересите и информационният поток да се персонализира към неговите интереси.

Тъй или иначе, децата искат и ние вече го правим в нашите софтуери – излизаме вече от достатъчното текстово описание и започваме все повече да вмъкваме кратки видеоклипчета, които да помагат за конкретни задачи. На пръв поглед тук имаме едно отстъпление. Огромен масив от информация залива децата, несравнимо с нашето поколение. Навремето се абонирах предварително за нови книги в руската книжарница.

С. Т.: Там се намирах много значими неща от световната литература и култура.

О. Т.: И техника също. Покрай хубавите имаше и много други, които просто ги разглеждах, защото трябваше предварително да се абонираш. Казвах на служителката: „Лельо Вера, виж там на някой студент ги дай, това не е за моите интереси. Сега имаме огромен обем от информация, който е неструктуриран, което е плашещо, за нашето поколение това е необичайно. Ние свикнали по един по-строг, по-систематизиран, по-подреден начин. За нас начинът е класификация, структуриране, взаимовръзки, докато съвременният начин е по-близък до натуралния, по който децата учат. Майчиният език или тези езици, които първо проговаря детето са на специално място в мозъка, различно от мястото, където се съхранява всеки следващ език. Ние не учим детето за частите на речта или строежа на изречението. То прави проби ние коригираме грешки, то прави проби... и в един момент детето се научава.

С. Т.: На практика се изгражда една цялостна система.

О. Т.: Това не отрича ролята на филолога. Човекът, който ще се занимава научно, систематизирано, надълбоко, който ще може да подреди, да помогне да се развива езикът по един добър начин. И ако може към Университета или към Института по български език в БАН да нямаме два синода, а да имаме един сайт, на който всеки може да провери и правописа, и

синтаксиса, различните новости. Това което вече се установява като култура се узаконява в норми за развитието на езика.

С. Т.: Тука неизбежно стигаме до тази мантра на министерството на образованието – учебните програми.

О. Т.: Учебните програми – труден въпрос. За мен по-прогресивното и новото е голямо предизвикателство, защото в много сфери България възприе най-прогресивното, без да анализира как дадено общество е стигнало до този прогрес. Примерно в областта на правото. Затова ние имаме проблеми. Когато се пишат закони, които не отговарят като следваща степен на изисквания и очаквания от обществото на морал, етика...

С. Т.: На цялото обществено развитие...

О. Т.: Точно така. Тогава полицията няма да ни бъде два пъти по-голяма от армията. Ще ни бъде десет пъти по-голяма. Защото самото общество не изисква и не очаква. Ако някой направи забележка за постъпка на улицата, отсрещния смята, че това е заяждане, а не едно нормално искане на обществото. Ако се върнем пак към образователната система, това което е прогресивното и сега е на изпитание, е как ние бизнесът и образователната система в лицето на образователните институции ще се срещнем.

Бях преди месец в Брюксел и представлявах България при представянето на Пакта за младежта – една програма на Европейската комисия и CSR Europe – организация, която обединява отговорния бизнес в Европа. Тази програма е насочена да намали съществено броя на незаетите младежи. Един от основните два измерителя беше чиракуването. Въз основа на дълбоки анализи, научна статистика там се каза твърдо, че запазването на тази дуална форма на обучение в Германия, Холандия, други немскоезични държави е отличителния белег и причина в много голяма степен там да имаме значително по-малка

младежка безработица. Пак отварям скоба – тук ние не трябва да разглеждаме възпитание, отношение към труда, необходимост от реализация и тогава да говорим вече за умения, които могат да бъдат прилагани. У нас имаме един допълнителен голям проблем. Обществото все още казва: „образованието е безплатно“. Естествено, че не е безплатно. То се плаща от нашите данъци. Но когато един млад човек е поставен в ситуацията да си избира нещо безплатно, да си представим, че влиза в една сладкарница, един ресторант или магазин за дрехи... Като знае, че всичко е безплатно, той ще си вземе най-готината, модерна, шикозна дреха. Но, ако му се каже: „Виж сега, ти разполагаш с едни пари, които обществото е заделило за тебе – те са си твои и ти трябва да ги инвестираш.“ Ако застане в ролята на инвеститор, а това може да стане като му се каже: „Ето ти взимаш от тази банка, държавно гарантиран заем, той е безлихвен и няма да го връщаш, ако останеш да се реализираш в България. Няма да ти пречим. Свободен си да се реализираш навсякъде по света. Но ако смяташ, че там можеш да се реализираш по-добре и да допринасяш за друго общество, естествено е, че трябва да върнеш заема на българското общество, инвестирало в теб.“ В момента, в който ние го поставим вече в ситуацията на инвеститор, той в този магазин ще трябва да избере с неговия бюджет тази дреха, която ще му служи най-дълго, ще му помогне в пътя при всякакви ситуации. Тогава той ще избере такава специалност, в която най-лесно ще може да се реализира по най-добрия начин.

С. Т.: Бизнесът в България така ли вижда нещата за развитието на образованието? Какви са практиките на фирмата ТехноЛогика?

О. Т.: Ние съзнаваме този проблем и го адресираме. Като председател на Националната мрежа на Глобалния договор на ООН, мога да изкажа мнението на нашите членове. Мога и да го докажа. Ние направихме анализ на глобалните цели за устойчиво развитие и на първо място разпознаваме като проблемна област, към която сме длъжни да допринесем, образованието. Един малък пример – първият колективен проект беше „Гордея се с труда на моите родители“. Ден на отворените врати за децата на служителите, в който им разкриваме ролята на труда, на професионалната реализация, разкриваме им важността и значението на всеки един служител във фирмата. Защо работи във фирмата? Дали мама и татко идват за парички или идват, за да могат да се реализират по-добре и да създават повече блага, а паричките са една оценка, за това което те са успели да направят колективно в цялата фирма.

Във втората фаза правим обмен между различните фирми, по този начин децата се запознават с много повече професии. Отдавна минахме сто професии.

В третата фаза преди около месец направихме „Детски базар на професиите“ в НДК. Професиите бяха представени за малките по един много отракативен начин. С примери, с инструменти. С неща, на които те да се упражняват. Да пипнат и да видят различни професии. За по-големите беше по-систематизирано. Говореше се къде

е мястото на тази професия. Каква е продукцията ѝ. Какво трябва да знаем. Какви са предимствата, какви са недостатъците и предизвикателствата на тази професия. Разбира се имаше и общи лекции за кариерна ориентация.

Колкото до нашата фирма, ще дам като пример за детски интерактивен център за наука и техника „ТехноМеджикЛенд“. Той ще заработи от тази пролет. В него няма да има надписи: „*Не пипай!*“, ще има надписи: „*Пипай!*“. Експериментирай! Наблюдавай! Това се дължи на този и този закон. В живота го срещаш при тези и тези случаи. Идеята е подобна като на „Музейко“, но за малко по-големите – между седем и четиринайсет

години, с много силни експериментални установки от физиката, от информатиката. Има, разбира се, и кът, който е поглед в бъдещето – неща, които и за възрастните ще бъдат безкрайно интересни.

С. Т.: То затова е „ТехноМеджикЛенд“.

О. Т.: Така е. Целта е да открием магията на науката и техниката, защото всяко от децата ползва технологии, но за повечето от тях това е една черна кутия. Мотото, което аз съм избрал за този проект е една мисъл на Конфуций, която казва: „*Те ми разказаха, аз забравих. Те ми показаха, аз го разбрах. Аз го направих и го научих за цял живот.*“ Отново стигаме до учене чрез правене. Това е било преди стотици години, това е бъдещето на образованието.